

Aktif Spor Yapan Üniversite Öğrencilerinde Sporda Batıl İnanç Eğilimi ile Sürekli Kaygı Seviyeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

Utku IŞIK, Dumlupınar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Bülent AĞBUĞA, Pamukkale Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu

Gürkan ELÇİ, Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

ÖZET

Bu araştırma aktif spor yapan üniversite öğrencilerinin sporda batıl davranış eğilimleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya Pamukkale Üniversitesi ve Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu'nda öğrenim gören 166 öğrenci basit rastgele örnekleme sistemi ile seçilmiş ve katılımcılar çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Çalışmada veri toplamak amacıyla "Sporda Batıl İnanç ve Davranış Envanteri" ile "Sürekli Kaygı Envanteri" kullanılmıştır. Sporda batıl davranış eğilimi ile sürekli kaygı arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel analizler, aktif spor yapan üniversite öğrencilerinin sporda batıl davranış eğilimleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir ($r=.208$; $p=.007$). Katılımcıların batıl inanç eğilimleri arasında cinsiyetleri bakımından anlamlı bir farklılık olup olmadığı Bağımsız Gruplarda T-testi kullanılarak belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucu, kadın ve erkek katılımcıların cinsiyetleri bakımından batıl davranış eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=1.15$; $p=.251$). Çalışma bulguları kaygının aktif spor yapan üniversite öğrencilerinde batıl davranış eğilimini arttıran bir öge olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sporda batıl inanç, sürekli kaygı, batıl davranış

Examining the Relationship between Superstitious Behavior in Sport and Trait Anxiety Levels among College Students Engaged in Active Sports

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the relationship between superstitious behavior in sport and trait anxiety levels among college students engaged in active sports. 166 Pamukkale University and Ege University of School of Physical Education and Sports students who are selected simple random sampling method voluntarily participated (61 females and 105 males) for the study. In the study for gathering data "Superstitious Ritual Questionnaire" and "Trait Anxiety Inventory" were used together. To examine the relationship between superstitious behavior in sport and trait anxiety levels the Pearson product-moment coefficients of correlation was used. The results indicated that the relationship between superstitious behavior in sport and trait anxiety level is positive and statistically significant ($r=.208$; $p=.007$). To explain whether there are significant differences between participants' superstitious behavior in sport according to gender, Independent Sample T-test was used. Result of this analysis revealed no statistically significant difference between male and female students tendency to superstitious behaviors according to gender ($t=1.15$; $p=.251$). In conclusion study findings showed that anxiety is a factor that increases university students, engaging in active sport, superstitions behavior.

Key Words: Supersition behavior in sport, Trait anxiety, supersition behavior

*Bu çalışma 12. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Denizli, Türkiye, 12-14 Aralık 2013' de sözel bildiri olarak sunulmuş ve kongre kitabında basılmıştır.

GİRİŞ

Çağlar boyunca insanlar hayatlarında kontrol edemeyecekleri olayları kendi lehlerine çevirmek için toplumların kültürel altyapıları ışığında gerçekle ilgisi olmayan fakat inanılan davranışlar sergilemişlerdir. Türk dil kurumunun 2005 yılında yayınlanmış olan Türkçe sözlüğünde batıl; doğru ve haklı olmayan, çürük, temelsiz ve asılsız olarak nitelendirilmektedir. Budak ise (2005: 114) psikoloji sözlüğünde batılı; “doğal olayların akışının, dua, büyü, kara büyü, uğur getireceğine inanılan nesnelere taşıma, muska yazdırma, ruh çağırma gibi doğaüstü veya sihirli güçlerle değiştirebileceği inancı” olarak tanımlamıştır. Womack (1992)’ in tanımına göre ise batıl; kişilerin sergilemiş oldukları davranışlar ile davranışların sonucu arasında bir ilişki olmamasına rağmen kişinin yaptığı olağan dışı, tekrar edebilen ve değişmez davranışları olumlu bir etkiye sahipmiş gibi algılamasıdır. Burger ve Lynn (2005) batıl davranışı; insanların kontrol edilemeyen güçlerden bazılarını kontrol edilebilir güçlere çevirmeye çalışma çabası olarak tanımlamakta ve buna dayanarak kontrol edilemeyen güçleri belli bir olasılıkla hâkimiyetimize alma çabası olarak belirtmektedir. Benzer olarak Rudski (2004) batıl davranışı insanların her ne kadar yanlış olsa da gerçek anlamda kontrol altına alamayacakları olayların sonuçlarını, etkileyebileceklerine inanmaları olarak tanımlamıştır.

Batıl inancı olan insanlar, çoğunlukla gelecekte olmasından ya da olamamasından endişelendikleri olayların etkisini azaltmaya ya da arttırmaya yönelik bir mekanizma olarak bu inanç ve uygulamaları sahiplenmektedir. Bu anlamda batıl inançların bir kaygı yönünün olduğu söylenebilir (Arslan, 2004). Belli bir motivasyon ve kaygı seviyesine ulaşmış olan organizma, doğal olarak dış dünyadaki uyarılara karşı daha hassas olacaktır. Eğer bilişsel işleyiş, belli bağıntılar kurmaya dayalıysa ve durumları organizma doğru ya da yanlış birtakım önermeler kurarak algılıyorsa, hurafelerin oluşumu da benzer bir nitelik taşımaktadır (Ayhan ve Yarar, 2005). Yani insanların batıl davranış ve hurafelere başvurma sebeplerinden en kuvvetlisi olaylara karşı olan kaygıları ve endişeleri olabilmektedir.

Batıl davranışların en kolay gözlenebilir olduğu alanlardan birinin spor olduğu düşünülmektedir. Tarihten günümüze elit sporcudan amatör sporculara kadar uzanan bir yelpazede batıl davranışların kullanıldığı görülmektedir. Sürekli olarak aynı bilekliği takan bir tenisçi başarılı oldukça başarısını bilekliğe bağlamaya başlayabilir veya çorabının ucunu kesince gol atan bir futbolcu diğer maçlara hep çorabının ucunu keserek çıkmaya başlayabilir.

Ayrıca farklı branşlarda ki birçok elit sporcunun kendine has batıl davranış eğilimi vardır. Örneğin; Sahaya çıkarken belli bir sayıda ayaklarının üzerinde zıplamaları, takımın en sonunda sahaya çıkmaları veya çoraplarının uçlarını kesmeleri daha çok futbolcuların kullandığı batıl davranışlardır. Bunun yanında basketbolcuların, özellikle serbest atışlarda potaya öpücük yollamaları, ayaklarına ve ayakkabılarına dokunmaları bilinen bazı batıl davranışlardır. Tenisçilerinde bu benzer davranışların yanı sıra servis atmadan önce topu hep belirli sayıda sektirdikleri veya topu hep aynı elleriyle aldıkları gözlenmiştir. Görüldüğü gibi farklı

branşlara mensup sporcular farklı batıl davranışlar sergileyebilmektedir. Bu elbette beklenen bir süreçtir; fakat sporda bu davranışları tek bir payda da toplamak gerekirse bu payda kaybetme korkusu ve kazanma hırsıdır.

Bütün bu nedenlerden dolayı, spor yapan bireylerde batıl inancı inceleyen birçok araştırma vardır (Gmelch, 1972; Van Raalte ve diğ., 1991; Burger ve Lynn, 2005; Todd ve Brown, 2003; Buhrmann ve diğ., 1982; Neil ve diğ., 1981). Batıl inanç eğilimi ve görevin zorluğu konusunda Gmelch (1972) 'in üniversite düzeyinde ki beysbol oyuncularında yaptığı çalışmada; düşük becerikli sporcuların kolay atışlarda zor atışlara göre daha çok batıl davranış eğilimi gösterdiklerini gözlemiştir. Yüksek seviyedeki atıcıların ise; zor atışlarda kolay atışlara göre daha fazla batıl davranış eğilimi gösterdiği görülmüştür. Van Raalte ve diğ. (1991) yaptıkları çalışmada sporda batıl davranışların kaygıyı azaltmanın bir yolu olarak görüldüğünü ve ego yönelimi yüksek sporcuların daha fazla kaygı düzeyine sahip olduklarını aktarmıştır. Bu nedenle de bu sporcuların daha sonra sporda batıl davranışa başvurdukları gözlemlemiştir. Bandura (1997) yaptığı çalışmada belirsiz durumları kontrol edebilmek için batıl davranışı kullanmanın öz-yeterliliği pozitif bir şekilde etkileyebildiğini söylemiştir. Buna karşın; durumları kontrol altına almak için hiçbir girişimde bulunmayan ve batıl davranışlara başvurmayan sporcuların çok düşük öz-yeterliliğe sahip bireyler olduğunu aktarmıştır.

Todd ve Brown (2003) farklı liglerde yer alan sporcuların batıl davranış eğilimlerini karşılaştırdıkları çalışmaların da NCAA 1. Liginde yer alan farklı mevkideki sporcuların 3. ligdeki sporculara göre çok daha fazla batıl davranış eğilimi gösterdiklerini belirtmiştir.

Batıl inanç ve kaygı ilişkisini inceleyen yabancı literatür de bir çok çalışma vardır. Yapılan çalışmaların çoğunda batıl inanç ve kaygı arasında pozitif bir ilişkiden bahsedilmiştir. Bunlardan ilki; Cartwright-Hatton ve Wells (1997) tarafından ortaya konulan çalışmadır. Bu çalışmada araştırmacılar kaygıyı ortaya çıkaran faktörleri ortaya koymak amacıyla geliştirdikleri ölçekte batıl inançlara da yer vermişlerdir. Tehlikenin, olayları kontrol altına alamamanın, cezaların, sorumlulukların yanında batıl inancın da kaygıyı yaratan bir faktör olduğunu ortaya koymuşlardır. Bir diğer çalışmada ise Wolfradt (1997) 269 üniversite öğrencisi üzerinde kaygı eğilimlerini ortaya koymak için Spielberger (1970) 'in geliştirdiği sürekli kaygı envanterini kullanmıştır. Bunun yanında Tobacyk (1991) tarafından geliştirilen ve batıl inançlara, büyücülere, sıra dışı olaylara ve kâhinlere inanma eğilimlerini içeren paranormal inançlar yelpazesini çalışmasında öğrencilere uygulamıştır. Yapılan çalışma sonucunda batıl inançların sürekli kaygının öngörücüsü olduğu sonucuna varılmıştır. Batıl inanç faktörünü sadece kaygı değil bunun yanında stres ve depresyon gibi psikolojik faktörlerle birlikte inceleyen Zebb ve Moore (2003) kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla hem batıl inançlarda, hem kaygı düzeylerinde hem de stres düzeyinde anlamlı olarak daha fazla skor elde ettiklerini göstermişlerdir.

Sporda batıl davranış eğilimi ve sürekli kaygı arasında ki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısının ulusal ve uluslararası literatürde yeteri kadar yer almadığı düşünülmektedir.

Bu nedenle bu araştırmanın amacı; aktif spor yapan üniversite öğrencilerinde sporda batıl davranış eğilimleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır. Özellikle araştırma içerisinde şu sorulara cevap aranmıştır;

- a. Aktif spor yapan üniversite öğrencilerinde; sporda batıl davranış eğilimleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
- b. Sporda batıl davranış eğilimi ve sürekli kaygı düzeyleri cinsiyetler arasında önemli farklılıklar göstermekte midir?
- c. Aktif spor yapan üniversite öğrencilerinin eğilim gösterdikleri batıl davranışlar cinsiyetlere göre farklılıklar göstermekte midir?

MATERYAL METHOD

Araştırma Grubu: Araştırmaya, 2011-2012 öğretim yılında, Pamukkale Üniversitesi ve Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulları'nda öğrenim gören ve aktif olarak okul takımlarında oynayan 61 kadın ve 105 erkek olmak üzere 166 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalamaları 21.93 ± 2.59 yıldır.

Veri Toplama Araçları

Sporda Batıl İnanç ve Davranış Envanteri: Orijinal ismi "Superstitious Ritual Questionnaire" olan ve Buhramn ve diğ. (1982) tarafından geliştirilen sporda batıl inanç ve davranış envanterinin Türkçe uyarlamasını Barut (2008) yapmış ve test-tekrar korelasyon katsayısı 0.95 olarak hesaplamıştır.

Envanter 37 maddelik 5'li likert tipi bir envanter olup 7 ayrı kategoriden oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla; giyim ve görünüş ile ilgili batıl davranışlar, uğurlu sayılan nesnelere, oyun ve karsılama öncesi kullanılan davranışlar, oyun ve karsılama sırasında kullanılan davranışlar, takım olarak kullanılan batıl inanç ve dua etme olarak sıralanmaktadır. Öğrencilerden kendi spor yaşantılarında bu kategori altındaki soruların ne derece etkili olduklarına yönelik olarak; (1) Hiç etkili değil, (2) Az etkili (3) Ara sıra etkili (4) Etkili (5) Çok etkili şeklinde cevap vermeleri istenmiştir.

Sürekli Kaygı Envanteri: Spielberger ve diğ.(1970) tarafından geliştirilen "Sürekli Kaygı Envanteri" nin Türkçe adaptasyonu Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucu ölçeğin güvenilirlik katsayılarının 0.83 ile 0.87 arasında değiştiği bildirilmektedir.

Envanter her bir soru için 1-4 arasında puan verilen likert tipi bir ölçektir ve 14 yaş üstü bireylere uygulanabilmektedir. Ölçekte iki türlü ifadeden oluşmaktadır, bunlar olumsuz yargılar içeren doğrudan ve olumlu yargıları içeren tersine dönmüş ifadelerdir. Tersine dönmüş 7 maddeye (1-6-7-10-13-16-19) ters kodlama yapılmıştır.

Verilerin Toplanması: Araştırmaya katılan katılımcılardan gönüllü olarak envanterleri doldurulması istenmiş herhangi bir zorlamada bulunulmamıştır. Uygulama öncesinde ölçekte doğru ya da yanlış yanıt olmadığı katılımcılara açıklanmış, anlamadıkları sorular olduğu takdirde sessizce ellerini kaldırarak araştırmacıyı yanlarına çağırılmaları istenmiştir. Ayrıca katılımcıların, verdikleri yanıtların araştırmacılar dışında kimseyle paylaşılmayacağı konusunda teminat verilmiş ve sorulara içtenlikle yanıt vermeleri istenmiştir. Ölçeğin katılımcılar tarafından doldurulması ortalama 15 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi: Araştırma verilerinin istatistiksel analizi 5 adımda gerçekleştirilmiştir. İlk olarak araştırmanın amaçlarına ulaşmak üzere envanterlere faktör analizi uygulanmış ve Cronbach's Alpha tekniğinden yararlanılmıştır. Maddelerin faktör yük değerlerinin .40'ın üstünde olması şartı aranmıştır (Agbuga ve Xiang , 2008). İkinci olarak sporda batıl inanç envanteri ile sürekli kaygı envanterine verilen cevaplar arasında olan doğrusal ilişkinin tespiti için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Çalışmada var olan anlamlı farklılıkların belirlenmesi ise bağımsız örneklem t testi ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1: Sporda Batıl Davranışlar Ölçeği Faktör Yükleri

Madde Numarala	Faktör Yükle	Madde Numarala	Faktör Yükle	Madde Numarala	Faktör Yükle	Madde Numarala	Faktör Yükle	Madde Numarala	Faktör Yükle
r1	ri	r1	ri	r1	ri	r1	ri	r1	ri
1	.533	8	.449	15	.482	22	.472	29	.533
2	.457	9	.560	16	.451	23	.607	30	.595
3	.350	10	.199	17	.457	24	.637	31	.605
4	.449	11	.599	18	.648	25	.387	32	.488
5	.533	12	.705	19	.548	26	.580	33	.573
6	.457	13	.407	20	.410	27	.552	34	.486
7	.350	14	.622	21	.521	28	.520	35	.645
								36	.299

İlk olarak sporda batıl inanç envanterinin örneklem grubu için güvenilirliğinin ve yapı geçerliliğinin belirlenmesi için "faktör analizi" tekniğinden yararlanılmıştır. Tablo 1 incelendiğinde anket maddelerinin faktör yükleri .19 ve .70 arasında değiştiği görülmektedir.

Envanterdeki 7 madde (3-5-6-7-10-25 ve 36. maddeler) .40'ın altında bir faktör yükü almasından dolayı katılımcıların toplam batıl inanç ortalama hesaplamasına dâhil edilmemiştir. Ayrıca 1 maddenin de (*İlk kazandığım madalya ile saçımı bağlarım*) tüm örneklemi tam anlamıyla karşılamayacağı düşünüülerek uygulamadan önce envanterden çıkarılmıştır.

Sonuç olarak katılımcıların toplam batıl inanç ortalama hesaplamasına 29 madde dâhil edilmiştir. Envanter son halini aldıktan sonra yapılan güvenirlik testinde Cronbach's alpha değeri .91 bulunmuş ve oldukça güvenilir bir anket olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Sürekli Kaygı Envanteri Faktör Yükleri

Madde Numaraları	Faktör Yükleri	Madde Numaraları	Faktör Yükleri	Madde Numaraları	Faktör Yükleri	Madde Numaraları	Faktör Yükleri
1	.46	6	.37	11	.63	16	.53
2	.32	7	.27	12	.65	17	.64
3	.62	8	.62	13	.52	18	.61
4	.28	9	.63	14	.46	19	.53
5	.60	10	.52	15	.73	20	.67

Yine benzer şekilde sürekli kaygı envanteri için de anketin yapı geçerliliği için "faktör analizi" tekniğinden yararlanılmıştır. Tablo 2 incelendiğinde anket maddelerinin faktör yükleri .24 ile .70 arasında değiştiği görülmektedir. Envanterdeki 4 madde (2-4-6-7) .40'ın altında faktör yük değeri almasından dolayı envanterden çıkarılmıştır.

Sonuç olarak katılımcıların kaygı ortalamaları hesaplanırken 16 madde üzerinden hesaplama yapılmıştır. 16 maddenin güvenirliliği için yapılan istatistiksel analiz sonucu Cronbach's Alpha değeri .88 bulunmuştur ve oldukça kabul edilebilir bir düzeyde olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların batıl davranış eğilimleri ve kaygı düzeyleri arasındaki Pearson Korelasyon analizi

	X	SS	Batıl Davranış Eğilimi	Kaygı	p
Batıl Davranış Eğilimi	1,67	.608	-	.208*	.007
Kaygı	1,91	.455	.208*	-	.007

* $p < .01$

Tablo 3' de katılımcıların batıl davranış eğilimleri ile kaygı düzeyleri arasında ki ilişki incelenmiş. 0.01 anlamlılık düzeyinde pozitif ve anlamlı seviyede bir ilişki bulunmuştur ($r = .208$; $p < .01$).

Tablo 4. Katılımcıların batıl davranış eğilimleri ve kaygı düzeyleri için elde edilen puanların cinsiyetler bakımından karşılaştırılması.

	Cinsiyet	N	Ortalama	SS	Sd	t	p
Batıl Davranış Eğilimi	Kadın	61	1,74	.643	164	1,15	.251
	Erkek	105	1,63	.585			
Kaygı	Kadın	61	2,07	.552	164	3,03	.001*
	Erkek	105	1,83	.363			

Sd: serbestlik derecesi

* $p < 0.01$

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların batıl davranış eğilimlerinin cinsiyetler bakımından karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($t:1.15$; $p > 0,05$). Ancak ortalamalar incelendiğinde kadın katılımcıların ($X_{\text{batıl-kadın}}:1.74 \pm .63$), erkek katılımcılara oranla ($X_{\text{batıl-erkek}}=1.63 \pm .58$) daha fazla batıl davranışa başvurdukları söylenebilir.

Kaygı düzeyleri açısından elde edilen ortalamalar cinsiyetler açısından karşılaştırıldığında ise kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($t=3.3$; $p < 0.01$). Bu karşılaştırmada kadın katılımcıların kaygı ortalamalarının ($X_{\text{kaygı-kadın}}=2.07 \pm .55$) erkek katılımcıların ortalamalarına ($X_{\text{kaygı-erkek}}=1.83 \pm .36$) oranla daha yüksek değerlere ulaştığı tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Çalışma bulguları incelendiğinde yapılan korelasyon analizi sonucunda katılımcıların batıl inanç eğilimleri ile sürekli kaygı seviyeleri arasında pozitif yönde düşük bir ilişki tespit edilmiştir ($p < ,001$). Fakat katılımcıların batıl davranış eğilimlerinde cinsiyetler açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışmamızın bu bulguları literatürde ki çalışmalar ile paralellik göstermektedir (Van Raalte ve diğ., 1991; Buhrmann ve diğ., 1982; Wolfradt, 1997; Zebb ve Moore, 2003; Shermer, 2003; Sica ve diğ., 2002).

Van Raalte ve diğ., (1991) yaptıkları çalışmada spor ortamında batıl inanç eğilimi gösteren kişilerin aynı zamanda kaygı düzeylerinin de yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bunun yanında batıl davranış eğiliminin, sporda kaygıyı azaltmada kullanılan bir etken olarak kullanıldığını gözlemlemiştir. Bir diğer çalışmada ise Bandura (1997) sporda batıl davranış eğilimi ile öz-yeterlilik arasındaki ilişkiyi incelemiş ve öz-yeterliliği yüksek olan sporcuların daha fazla batıl davranışları olduğunu gözlemlemiştir.

Çalışmamızda ortaya çıkan ilişkinin performans üzerine nasıl bir etki yaratacağı net bir şekilde ortaya konulamamıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda spor yapan bireylerin batıl davranışlarından mahsur bırakıldıkları anda, kaygı ve performans düzeylerinin ne yönde değişeceği incelenebilir. Batıl davranışlar sporcuların kaygılarını azaltmak için kullandıkları olumlu işlevsel bir araçta olabilir.

Yani batıl davranış eğilimi arttıkça sürekli kaygının artması, kullanılmadığında azalacağı sonucunu doğuramayacağını düşünmekteyiz. Ancak kaygı düzeyi düşük olan bir bireyin batıl davranışa daha az başvuracağı söylenebilir.

Burger ve Lynn (2005) farklı kültürlerdeki beysbol oyuncularında; batıl davranışın sporculara ne yönde katkı sağladığını araştırdıkları çalışmalarında Amerikan beysbol oyuncularında batıl davranışın bireysel performansa katkıda bulunduğunu söylerken, Japon beysbol oyuncuların da ise takım performansına olan etkisinden bahsetmiştir. Yapılan bu çalışma batıl davranışın kültürden kültüre değişiklik göstereceğini ortaya koymuştur. Birçok farklı kültürün ve farklı inanışın hâkim olduğu Türk sporcularda bu yapının incelenmesi gelecek çalışmalar da daha geniş bir şekilde incelenebilecek bir yapıdır.

Sonuç olarak sporda kaygı kişilerin batıl davranış eğilimlerini etkilenmektedir. Bireylerin biyolojik özelliklerinden birisi olan cinsiyet faktörünün ise batıl davranış eğilimini anlamlı bir şekilde etkilenmezken, kaygı düzeylerini anlamlı olarak etkilemektedir.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Utku Işık, Dumlupınar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Kütahya-Türkiye

E-posta: utkuisik87@gmail.com

KAYNAKÇA

Agbuga, B., Xiang, P. (2008). *Achievement Goals And Their Relations To Self-Reported Persistence/Effort Among Turkish Students In Secondary Physical Education. A Trichotomous Achievement Goal Framework.* Journal of Teaching in Physical Education, 27(2): 179-191.

Arslan, M. (2004). *Kişilerin Batıl İnanç Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi.* Değerler Eğitimi Dergisi, 2(6): 7-34.

Aydemir, O., Koroğlu, E. (2006). *Psikiyatride Kullanılan Klinik Ölçekler.* Hekimler Yayın Birliği, Ankara

Ayhan, İ., Yarar, F. (2005). *Batıl İnançların Psikolojisi.* Pivolka, 4(17): 15-19.

Bandura, A. (1997). *Self Efficacy: The Exercise Of Control.* Freeman, New York: 202.

Barut, A.İ. (2008). *Sporda Batıl Davranış Ve Öz-yeterlik İlişkisi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, M. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Brewer, B.W., Van Raalte, J.L., Linder, D.E. (1993). *Athletic Identity: Hercules' Muscles Or Achilles Heel.* International Journal of Sport Psychology, 24: 237-254.

Budak, S. (2005). *Psikoloji Sözlüğü.* Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara: 114

Buhrmann, H., Brown, B., Zaugg, M. (1982). *Superstitious Beliefs And Behavior: A Comparison Of Male And Female Basketball Players.* Journal of Sport Behavior, 5: 175- 185.

Burger, J.M., Lynn A.L. (2005). *Superstitious Behavior Among American And Japanese Baseball Players,* Basic and Applied Social Psychology, 27: 71-76.

- Cartwright-Hatton, S., Wells, A. (1997). *Beliefs About Worry And Intrusions: The Meta-Cognitions Questionnaire And Its Correlates*. Journal of Anxiety Disorders, 11(3): 279-296.
- Gmelch, G. (1972). *Magic in Professional Baseball*. Dans G. P. Stone (Ed.), *Games, Sport And Power*, New Brunswick, New Jersey: 128-137
- Köse, A., Ayten, A. (2009). *Din Bilimleri*. Akademik Araştırma Dergisi, 9(3): 45-70.
- Neil, G., Anderson, B., Sheppard, W. (1981). *Superstitious Among Male And Female Athletes of Various Levels Of Involvement*. Journal of Sport Behavior, 4: 137-148.
- Öner, N., Le Compte, A. (1983). *Süreksiz Durumluk Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Örnek, S.V. (1966). *Sivas Ve Çevresinde Hayatın Kesin Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların Ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki*. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Rudski, J. (2004). *The Illusion Of Control, Superstitious Belief, And Optimism*. Current Psychology: Developmental, Learning, Personality, Socia, 22(4): 306-315.
- Shermer, M. (2003). *Why Smart People Believe Weird Things*. Skeptic, 10(2): 62-73.
- Sica, C., Novara, C., Sanavio, E. (2002). *Culture And Psycopathology: Superstition And Obsessive-Compulsive Cognitions And Symptoms In A Non-Clinical Italian Sample*, Personality and Individual Differences, 32: 1001-1012.
- Speilberger, C.D. (1972). *Anxiety: Current Trends In Theory And Research*. Academic Pres, New York.
- Tobacyk, J., Shrader, S. (1991). *Superstition And Self-Efficacy*. Psychological Reports, 68: 1387-1388.
- Todd, M., Brown, C. (2003). *Characteristics Associated With Superstitious Behavior In Track And Field Athletes: Are There NCAA Divisional Level Differences*. Journal of Sport Behavior, 26: 168.
- Van Raalte, J.L., Brewer, B.W., Nemeroff, C.J., Linder, D.E. (1991). *Chance Orientation And Superstitious Behavior On The Putting Green*. Journal of Sport Behavior, 4: 41-50.
- Wolfradt, U. (1997). *Dissocitive Experiences, Trait Anxiety And Paranormal Beliefs*. Personality and Individual Difference, 34: 15-19.
- Womack, M. (1992). *Why Athletes Need Ritual: A Study Of Magic Among Professional Athletes*, In Shirl Hoffman (Ed.), *Sport and Religion* Champaign, IL: Human Kinetics: 191-201
- Zebb, B.J., Moore, M.C. (2003). *Superstitiousness And Perceived Anxiety Control As Predictors Of Psychological Distress*. Anxiety Disorders, 17: 115-30.